

Lapin koiria ja lapinkoiria

Omaksi esittelykseni kerron, että meillä ei ollut kotona koiria. Kun olin vähän yli viiden ja puolen vuoden ikäinen, olimme maalla pommituksia paossa ja siellä oli sekä kissa että koira. Ensimmäiset havaintoni koirasta ovat tältä ajalta ja olen kirjannut ne kirjeeseen, jonka olen kirjoittanut leikkiverilleni 25.1.1940. Kirje on syystä tai toisesta jäänyt lähettämättä, mutta kuitenkin säilynyt. Kerron siinä, että "KOIRAN. NIMI. ON. ILPO. SE. ON. KILTTI. KOIRA. JA. SE. EI. PURE. JA. SE. JOS. SITÄ TAPUTTAA. NIIN. SE. NOJAA. POLVEEN." Kiltteys ja pureminen ovat tietysti aikuisilta kuultua, mutta polveen nojaaminen on oma havaintoni. Seuraavat elämäkseni ja havaintoni ovatkin sitten kolmekymmentäviisi vuotta myöhemmältä ajalta eli vasta näistä meidän poropaimenistamme. Äitini kotona oli ollut koiria, niitä ensimmäisiä suomenajokoiria ja niitä ensimmäisiä suomenpystykorvia. Vaarilta opin tietämään, että ajokoiria ei ole puhdasrotuinen, jos sen häntä on ylhäällä, pystykorva taas ei ole puhdasrotuinen, jos sen häntä on alhaalla. Toisilta lapsilta opin, että valkoiset koirat ovat lappalaiskoiria. Siinä koiratietoni kun istuin ensimmäistä kertaa Marrin tuvassa ja edessäni oli porokoiranarttu Seitä. Kysyin ensimmäiseksi "kuuluuko sen hännän olla noin?"

Marikki Penttilä

3.2.1981 tiistai-iltana perustettiin lapinkoiran jalostusyhdistys. Kuvassa takana seisoo Marri Vainio, vasemmalta luettelutaina Tuija Huhtinen, Jutta Noponen, Marikki Penttilä (etualalla), Outi Liukkonen, Helvi Tiisala, Maija Huttunen ja Aila Korhonen. Kuva on otettu Aila Korhosen keittiössä Helsingin Käpylässä.

"VIEHÄTTÄVÄ ROTU" (1974-1975)

Uudessa työpaikassani lounaspöydässä kuulin, kuinka eräältä työtoveriltani kysyttiin, mikä koira hänellä on ja hän vastasi "porokoirase on viehättävä rotu". Olin samoihin aikoihin vuokrannut itselleni mökin maalta ja ostanut islanninhevosen. Ei kulunut kauankaan kun minusta alkoi tuntua siltä, että valitsemaani uuteen elämänmuotoon kuuluisi koira. Aloin lukea ilmoituksia ja edellä kertamani repliikki viehättävästä rodusta tuli mieleeni, kun näin Helsingin Sanomissa ilmoituksen, jonka osaan vieläkin ulkoa, puhelinnumeroa myöten:

"Lapinporokoiranarttu pitov. takia. Kiltti, ihmisrakas, rekist. P. 263478." "Viehättävä rotu ja pitovaikeuksia" ja tässä minulla oli talo maalla, metsät ja maastot ja hevonenkin tarjota. Näytin ilmoitusta porokoiran omistajalle, joka lupasi tarkistaa puhelinnumeron, koska "niitä on kahta linjaa". Hän tuli takaisin hetken kuluttua ja sanoi, että tämä on se oikea kasvattaja, Marri Vainio, soita vaan. Hänellä itsellään on näitä samoja, semmoisen Aila Korhosen koira, siitä heidän läheltään, Ilmattarentieltä. Mietin kuitenkin liian kauan, ja koira oli jo myyty kun olin tehnyt päätökseni. Olin jo ennätännyt kuvitella vierelleni koiran, ja olin todella murheellinen, kun en siten sitä saanutkaan. Jonkin päivän kuluttua Marri soitti ja kysyi ottaisinko sijoitusnartun.

POROKOIRA-TUTKIMUS (1975)

Saada olla tukemassa jotain niin arvokasta kuin porokoiratutkimus, tuntui hyvältä. Olen kasvanut suomen kielen tutkimuksen keskellä. Kotonamme kävi usein virolaisia, liiviläisiä, unkarilaisia ja silloin vielä "lappalaisia", ja me lapset tiesimme jo varhain, että suomensukuisia kansoja on Venäjälläkin, ostjakkeja, voguleja, tseremissejä. (Nykyisin nimitykset toisia.) Tiesimme myös, miten alistetussa asemassa saamelaiset - silloin siis vielä "lappalaiset" - niin Suomessa kuin kaikissa muissakin pohjoismaissa olivat. Maat oli heiltä jo kauan sitten vallattu, uskonto hävitetty, vähitellen myös elinkeino, poronhoito. Nyt sain olla mukana tu-

kemassa heidän tärkeimmän koti-eläimensä, poroa paimentavan työkoiran tutkimusta.

“SALMU (1975)“

Salmu oli kahden ja puolen vuoden ikäinen ja tutkimuksen rekisterissä se oli kantanarttu numero kaksi, KN2. Se oli tottelevaisuuskoulutettu ja Marrille läheinen, siltä näytti. Eroaminen ei kai ollut hauskaa ja Marri sanoi yhtäkkiä nopeasti "vie pois". Tapasimmehan sen jälkeen monet kerrat, ja Marrin luo Salmu meni kuin vanhaan kotiinsa. Se oli järkevä koira, joka sopeutui elämään minun luonani, mutta joka ei toisaalta unohtanut vanhaa kotiaan.

"PENNE (1975)"

Kun Salmu lähti Marrin luo penikoimaan, tein päätöksen toisen koiran ottamisesta. Enhän voisi olla kahta kuukautta ilman koira. Sain kiertää tarhalla ja katsella verkkoaidan takana olevia koiria - monen näköisiä! Kaikki ne olivat viehättäviä ja vetoavia. Olisin ottanut sieltä montakin, mutta useimmat olivat narttuja ja olin ajatellut urosta - sovun kannalta. Marri ohjaili minua sanomalla "ota Penne". Yhdessä tarhassa oli lystikkään näköinen matala isopäiseltä näyttävä koira. "Ota Penne" sanoi Marri uudelleen vetoavimmalla äänellä. Otin Pennen. Sain taluttimeksi pohjoisesta lainassa olevan Tilkon kaulassa olleen narunpätkän. Penne nostettiin autooni. Se haisi vähän "tarhalta" ja sen housukarvoihin oli tarttunut heinänkorsi, mutta ei se hai-

Penne.

Marikki Penttilä ja Salmu

tannut. Se asettui taloksi hyvin luontevasti ja Salmu piti siitä heti. Kun tallityöt oli tehty ja istuimme iltaa, en oikein tiennyt, kuinka seurustella Pennen kanssa. Näytin sille kädessäni olevia valokuvia, yksi kerrallaan. Ihmeekseni se katseli niitä, jokaista sitä mukaa kuin näytin. Sellainen oli Penne. Pennen myötä opin myös sen, että nämä olivat sama koira, vaikka toinen oli pitkäkarvainen, toinen lyhytkarvainen. Penne oli Länsi-Lapin tyyppiä, Koutokeinosta, Salmu menesjärvinen paikallistyyppi eli Jomppasen koiria.

LAPPALAISSKOIRA-JAOSTO (1976)

Lauantaina 9.10.1976 kokoontui Tampereella perustavaan kokoukseen Suomen Pystykorvajärjestön lappalaiskoirajaosto. Jaoston tarkoituksena oli em. rotujen erikoiskysymyksiin paneutuminen. Varsinkin lapinkoiran kohdalla "piisannee töitä" sanotaan Pystykorva-lehden (6/1976) uutisessa. Jaoston puheenjohtajaksi valittiin Marri Vainio ja sihteeri Liisa Salo. Muut jäsenet olivat (aakkosjärjestyksessä) Maire Aaltonen, Tapio Kokkonen, Aila Korhonen, Marja-Liisa Ritala, Elsa Siren ja Mar-

ja Talvitie. Rotujärjestöä (Suomen Pystykorvajärjestö) edusti jaostossa Juho Perttola.

NUUKSION KATSELMUS (1977)

Lauantaina, huhtikuun 2. päivänä 1977 oli Helsingin Sanomissa yhden palstan juttu, jossa oli lapinkoiran kuva. Otsikko oli "Lapinkoira on pelastettu". Juttu jatkui seuraavasti: "Liki puolensataa lapinkoira, joukossa sininen, raidallinen, valkoinen ja useita punaisia, kokoontuu huomenna Espoossa katselmukseen, joka on tämän rodun toistaiseksi suurin. "Lapinkoira on vanha kotimainen paimenkoira, jota jo uhkasi kuoleminen sukupuuttoon ja pohjoisessa sekaantuminen vieraisiin rotuihin", kertoo Suomen Pystykorvajärjestön Lapinkoirajaoston puheenjohtaja Marri Vainio. Viisi vuotta sitten Kennelliitto avasi lapinkoirille rekisterin, johon koiria ovat sittemmin valinneet arktisiin rotuihin erikoistuneet opettaja Juho Perttola ja kenraali Olli Korhonen. He ovat myös monilla Lapinmatkoillaan etsineet vielä jäljellä olevia puhdastyypisiä yksilöitä. "Lapinkoira on nyt saatu pelastetuksi ja sen on todettu olevan rotuna

terve", sanoo Marri Vainio. "Paimenluonteensa ansiosta se sopii perhekoiraksi. Sitä paitsi lapinkoira soveltuu hyvin suomalaiseen maisemaan, koska se on sopeutunut yksinkertaisiin oloihin ja on kylmän kestävä", Vainio arvelee."

Minulla oli porokoiratutkimuksen narttu, jota ei voinut viedä näyttelyyn. "Kaikilla muilla" oli näyttelykoiria. Minun oli annettu ymmärtää, että pitkäkarvaiset koirat olivat "tuppuja" ja hieman alempaa kastia kuin työkoirasukua oleva porokoiranarttuni. Penne kuitenkin oli rekisteröity, enkö nyt edes saisi tuoda Penneä Nuuksioon? Lopulta Marri suostui, mutta varoitti, että "saat nollan" kun se on matala. Tuomarina oli Kerttu Alm, jonka tarkka silmä tunnisti oikean tyyppin vaikka hänenkin oli sanottava, että "raajojen lyhyiden vuoksi rotutyypiltään hämmäntävä uros". Arvostelu kuitenkin jatkuu: "Pää hyvin voimakas ja oikeanmuotoinen lapinkoirauroksen päälle. Selkeä tiivis ja vahva. Häntä hyvä. Karvapeite erinomainen. Jos tämän koiran raajat olisivat normaalin mittaiset, se olisi erinomainen lapinkoira."

Nuuskion näyttelyn lapinporokoiria olivat uros Peski Hurvvas ja narttu Tella (Maire Aaltonen), valioluokassa oli Velho Haldi.

Lapinkoiraurosten nuorten luokka oli seuraava: Peskit Emu, Hallava, Hommeli, Manne, Njahka, Nuovvi ja Albin, avoin luokka: Peskit Ceepunhutsi, Cahki, Calbmi, Luuhki, Masi, Ridni, Uvlu ja Penne. (Muiden kasvattajien koiria 4 kpl.) Valioluokassa olivat Peskit Noppe, Nästi ja Pussa. (Muiden kasvattajien koiria valioluokassa 2 kpl ja yksi veteraaniluokassa.) Lapinkoiraarttujen nuorten luokassa olivat Peskit Ciksa, Favru, Fieski, Fiskes, Hillevi ja Jorbus. (Muiden kasvattajien koiria 2 kpl.), avoimessa luokassa Peskit Ceepunhaipa, Ahkku, Calbmes, Ceepunholti, Kidna, Naigu, Tilkku ja Sauca. (Muiden kasvattajien koiria yksi, Ruska, joka polveutuu peskeistä.) Valioluokassa olivat Peskit Ceepu ja Ceepunhabbo. "Edelläolevasta voimme lukea, että vain kuusi vuotta lapinkoiraan rekisterin avaamisen jälkeen kasvattaja Marri Vainio toi kolmekymmentäviisi kasvattamaansa koiraa näyttelyyn! Pystykorva-lehden numerossa

1/1977 Marri Vainio ja Liisa Salo lapinkoiraajaoston nimissä tiedottavat tästä lapinkoiraan suurkatselmuksesta Nuuskion retkeilymajalla 3.4.1977 sanoen, että "jaosto toivoo, että kaikki lapinkoiraan omistajat, harrastajat ja kasvattajat olisivat asiassa mukana ja toisivat koiriaan näyttelyyn. Mitä enemmän saamme koiria kootuksi yhteen sitä paremman kuvan saamme rodun nykytilanteesta ja kannan vaihtelusta. "Kaikki lapinkoiraan kasvattajat tiedottakaa katselmuksesta kasvateillenne!"

LAPINKOIRAN REKISTERI (1971- 1976) JA ROTU- MÄÄRITELMÄ (1975)

SKL:n valtuusto oli päättänyt kevätkokouksessaan 1971 avata lapinkoiraan rekisterin. Vuoden 1977 alussa lapinkoiraajaosto tiedottaa, että rekisteriin oli siihen mennessä hyväksytty 40 koiraa, 23 urosta ja 17 narttua. Kaikilla kantakoirilla, paitsi seitsemällä, oli silloin rekisteröityjä jälkeläisiä. Kokonaistilasto osoitti, että vuosien 1971-1976 aikana oli kanta-koirista polveutuva jälkeläistö lisääntynyt niin, että niitä tuolloin oli 420 yksilöä. Joulukuussa 1975 SKL:n valtuusto oli päättänyt hyväksyä uuden "nykyisen kannan mukaisen rotumääritelmän". Lapinkoiraajaoston tiedotteessa edelleen sanotaan, että "rotumääritelmän saaminen on tehnyt mahdolliseksi järjestelmällisen kasvatustyön ja näyttelytoiminnan. Olihan tilanne monen vuoden ajan hyvin epämielinen koska pohjoisesta tuleva aines oli täysin irrallisenä, sillä vanhentunut rotumääritelmä ei vastannut käytäntöä."

On huomattava, että silloin rotumääritelmä tehtiin asiantuntemuksella, sen hetkisen kerätyn koirakannan mukaiseksi.

Joitakin vuosia myöhemmin alkoi kuulua kummia: rotumääritelmä muutettiin jonkin uuden teorian mukaiseksi ja eläviä koiria alettiin muuttaa rotumääritelmään sopiviksi.

Lapinkoiraan surkuhupaisa historiahan on lyhyesti se, että vuonna 1946 hyväksyttiin rotu nimeltä Lapin paimenkoira eli etelässä kehitetty pitkäkarvainen risteytyskoira. Viisi-

kymmenluvulla löydettiin Inarista Jomppasen koirat eli hämmästyttävän yhtenäinen lyhytkarvainen koirakanta, joka kennelmiesten mielestä näytti omalta rodulta. Näitä lyhytkarvaisia koiria alettiin sekoittaa em. Lapin paimenkoiraan. Muutama viikko sitten Heikki Sarparanta puhelimessa vahvisti, että kuusikymmenluvulla tuomareiden oli kehässä ilmoitettava, arvostelevatko he koiran lapinkoiraan vai porokoiraan. Tästä sekaannuksesta pääsemiseksi kutsuttiin 1960-luvun loppupuolella biologi, FK Aila Korhonen apuun, selvittämään koirien polveutuminen. Heikki Sarparannan sanojen mukaan 1970-luvulla alkoi olla selvä tyyppi-ero lapinkoiraan ja porokoiraan välillä.

KASVATTAJALUOKKA TOISEKSI (1978)

Helsingin messukeskuksen kansainvälisessä näyttelyssä 26.2.1978 Peski-kennelin esittämä kasvattajaluokka tuli toiseksi kaikkien kasvattajaluokkien välisessä kilpailussa. Tuomarina oli Elina Lehtinen. Ryhmän koirat olivat kaikki eri pentueista ja neljän eri uroksen jälkeläisiä. Pystykorvakehässä ryhmä sai 5 p. Koirat olivat SF MVA Peski Nuovvi, SF MVA Peski Kunto, SF MVA Peski Hillevi, KANS G POHJ MVA Peski Nästi ja Peski Nuppu (al 1, vl 1).

ENSIMMÄINEN LAPINKOIRIEN JALOSTUSRYHMÄ TOISEKSI (1979)

Peski-kennel esitti SKL:n 90-vuotisnäyttelyssä Helsingin Messukeskuksessa 4.3.1979 jalostusluokan lapinkoiraurokselle SF MVA Peski Nuovvi. Omassa kehässä tuomari Esko Latva antoi arvosanan "tasainen vahva ryhmä". Kaikkien rotujen loppukilpailussa jalostusryhmä sijoitui toiseksi bedlingtonterrierien jälkeen. Tuomarina oli Rainer Vuorinen. Ryhmässä olivat koirat Peski Koira, Peski Kirsu, Peski Velhä, Peski Peikko ja Peski Tumppi.

KASVATTAJALUOKKA VOITTI LOPPUKILPAILUN (1979)

Helsingin messukeskuksen kansainvälisessä näyttelyssä 18.11.1979 Marri Vainion Peski kennel voitti kasvattajaluokallaan kaikkien rotujen välisen loppukilpailun. Koirat olivat Velhå (Nuovvi x Idja), Koira (Nuovvi x Nukke), Ceepunhorte (Velho Huli x Ceepu), Nuovvi (Noppe x Vievja) ja Muste (Muste x Noita).

Muistini mukaan mistään näistä saavutuksista ei ollut edes mainintaa Koiramme-lehdessä saati sitten niille puoleettomasti kuuluvaa huomiota ja julkisuutta. Vain Pystykorvalehti julkaisi uutisen otsikolla "Voitto kotimaiselle kasvatustyölle". Viereen liitetty kuva ei ollut Messuhallissa otettu vaan Marrin itsensä ottama, kotipihallaan. Muistan tilaisuuden oikein hyvin. Voitto oli huumava. Marrikin jälkeensä sanoi, että hän oli kapsahtaa Beatrice Ahoniuksen kaulaan.

MIKSI EI TUNNUSTUSTA ?

Kuinka on mahdollista, että kennelliitolla oli varaa olla julkistamatta tällaisia saavutuksia? Suomessa kasvatettu rotu. Pohjoisesta kerätyistä koiran repaleista kehitetty. (Katso vaikkapa Marri Pennan loistava piirros Maatiaisen numerossa clokuussa 1998.) Melkein yksinomaan yhden ihmisen työtä.

OUDOSSA SEURASSA

Lapinkoiran ja porokoiran rotujärjestö 1970-luvulla oli Suomen Pystykorvajärjestö. Turussa toimi Lapinkoirayhdistys ja yritin silloin tällöin Marrilta kysyä, mitäs ne koirat sitten ovat, mutta asia ei minulle oikein valjennut. Tilasin jonkin aikaa heidänkin lehteään, mutta sen kirjoitukset eivät vastanneet odotuksiani. Pystykorvalehteäkin vierastin, koska sen melkein jokaisessa kuvassa aseistautunut mies roikotti pientä ammuttua eläintä, näätää, kettua, koppeloa, ahmaa, vieressään urhoollinen metsästyskoira. Se oli kuitenkin rotujärjestön lehti ja ainoa, joka

julkaisi Ailan ja Marrin ja meidän muidenkin kirjoituksia, kuvia ja yleisönosastoreplikkejä. Pystykorvalehti julkaisi sellaisiakin kuvia ja uutisia, joiden oikea paikka olisi ollut Koiramme-lehti, mm. edellä kertomani menestymiset kansainvälisessä koiranäyttelyssä.

Murinankin aihetta meillä kyllä oli ja minä kävin jatkuvaa sotaa puheenjohtaja Erkki Uutelan ja vastaavan toimittajan Matti Joenpolven kanssa lehden ulkoasusta, kuvien laadusta sekä ennen kaikkea lapinkoirille varattujen sivujen vähydestä. Hyvinkäällä pidetyssä vuosikokouksessa maaliskuussa 1979 käytin niin monta kiukkuista puheenvuoroa, että toimintasuunnitelmaan kirjattiin, että "julkaistavaan Pystykorvalehteen kiinnitettäisiin erikoisesti huomiota". Lehti ja seura olivat metsämiesten reviiiriä, neuvottelupäivien osanottajat olivat järjestään miehiä ja me lapinkoiran harrastajat olimme tässä joukossa aika lailla outoja lintuja. Lapinkoirajaosto oli toimintakykyinen, mutta pystykorvajärjestön yleiskokouksissa lapinkoiran asia tuntui vain ärsyttävän metsästyskoiramiehiä.

MIKSI EMME OLE PAIMENKOIRIEN KEHÄSSÄ?

Olen sanonut monta kertaa ja sanon sen nyt taas. Lapinkoiran ja porokoiran onneton tyyppikiista olisi ehkä vältetty, jos emme olisi joutuneet pystykorvakehään metsästyskoirien joukkoon. Näiden koirien tuomarit ovat tottuneet katsomaan terhakoita kippurahäntäisiä neliömäisiä pystykorvia, joilla lisäksi on metsäkoiran luonne. On selvää, että paimenkoira heidän silmissään näyttää lähinnä tiskirievulta: pitkä runko, pää alhaalla, häntä alhaalla, askel letkeää ravia ja olemus pentumaisen nöyrä. On mielenkiintoista leikkiä ajatuksella, mikä kohtalomme olisi ollut jos olisimme heti alussa päässeet muiden paimenkoirarotujen joukkoon. Sanoin tämän muutama viikko sitten puhelimesta Heikki Sarparannalle, joka kuitenkin puolusti vanhaa ratkaisua sillä, että kysymyksessä nyt kuitenkin on kotimainen rotu, jonka perusasua on pystykorvainen. Katselin omia taittokorvaisia koiriani, mutta en sano-

nut mitään.

ULKOMUOTOTUOMAREIDEN OHJEET 1978

Pystykorvatuomareiden neuvottelutilaisuudessa Orimattilassa 11.2.1978 saneltiin lapinkoiran arvostelukriteerit: voimakaspiirteinen pää, mitasuhteiden tulee lähennellä neliömäisyyttä ja hännän tulee kiertyä selälle koiran liikkeessä, roikkuva häntä alentaa palkintosijaa. Porokoiralla se sijaan selälle kiertyvä häntä on virheellinen ja alentaa palkintosijaa. (Pystykorva 2/78)

Muistan, että tätä oli vastenmielistä kuunnella ja lukea. Kuinka voidaan sanoa mustaa valkoiseksi ja valkoista mustaksi.

"Porokoiraa" ja "lapinkoiraa", mitä ne semmoiset ovat. Kirjoitin Pystykorvalehteen, kuinka olin Helsingin Yliopiston saamen kielen lehtorille kertonut, että minulla on kaksi koiraa, toinen porokoiraa, toinen lapinkoiraa. "Ai niinkö, en ole tiennytkään, että niitä on kaksi" ja sitten hän lisäsi nopeasti "mutta tiedän niin vähän koirista". Olen varma, että hän tiesi oikein hyvin heidän koiransa. On ollut vain yksi, vain koira, beana. Siitä on ollut paikallisia muunnoksia, mutta herra nähköön, eiväthän ne eri rotua ole olleet. Meillä oli käsissämme aito koirakanta, josta Marrin tarkoin harkituilla valinnoilla seuloutui se vanha ulkonäkö, jonka Magnus von Wright on tallettanut kynällään vuonna 1878 - ja me jouduimme kuuntelemaan tällaista.

LAPINKOIRIEN KASVATTAJAT

Lapinkoirien kasvattajat alkoivat uskoa, mitä ulkomuototuomarit kehäsä sanoivat - paitsi Marri. Silloin kun tehtiin vielä työtä yhdessä lapinkoirajaostossa, nämä muut kasvattajat olivat ostaneet Marrilta koiria, samaa koiraahan oltiin tekemässä. Mm. sellaiset koirat kuin KANS & POHJ MVA Peski Nästi ja POHJ MVA Peski Kunto olivat yhteistyön aikoihin siirtyneet Liisa Salon ja Tapio Kokkosen omistukseen. Vasta myöhemmin ilmeni, että kaikille ei koiran vanha

paimenkoiramaainen ulkonäkö ja olemus olleetkaan tärkeitä, vaan he uskoivat ulkomuototuomareiden uutta oikkua enemmän kuin omia silmiään ja vaistojaan.

"UUTTA VERTA" (1978)

Vuonna 1978 rekisteröitiin lapinkoiraksi uros nimellä Kalikkakaula X 11/78. Aila Korhonen kirjoittaa: "Kalikkakaulan rekisteröimisen tarkoituksena lienee lapinkoiran ulkomuodon muuttaminen. Nykyisestä paimenkoiratyyppistä tehdään lyhytselkäinen ja kippurahäntäinen metsästyspystykorvatyyppi. Tällaisia lyhytrunkoisia koiria ei vanhoissa paimenkoirasuvuissa ollut. Ainoa keino saada muutos aikaan on ottaa vähin äänin rekisteriin Kalikkakaulan kaltaisia sekarotuisia koiria. Niiden korkeasti palkitut jälkeläiset tulevat muutamassa vuodessa syrjäyttämään puhtaat paimensuvut. Näin viimein hajoaa saavuttamattomiin vanhan paimenkoiran geenistö, joka on satojen vuosien määrätietoisen valinnan tulos ja jo katoamassa olevan paimentolaisuuden kulttuuriperintö."

Missä tällaista tekstiä sai julkaistuksi? Vastaus on, ei missään. Sekä rotujärjestön että kennelliiton lehdet olivat kieltäytyneet julkaisemasta näitä tietoja. "Ainoa mahdollisuus levittää tietoa on yhteys harrastajien kesken" ja Aila Korhonen pyytääkin, että lukijat ottaisivat monisteista valokopioita ja levittäisivät niitä edelleen.

Lahden kokous 7.2.-81 on lapinkoiran kannalta tärkein meidän koiramme koskeva tilaisuus. Siellä olivat läsnä kaikki tämän rodun kasvattajat ja ulkomuototuomarit, siellä lyötiin viimeinen niitti lapinkoirien arvosteluperiaatteisiin.

Meille harrastajille jaetussa "Veetoomus"-monisteessa on Ailan tekstin lisäksi neljän liuskan mittainen kirjoitus "Perustelu lapinkoiran rotutyypille" kirjoittajana Marri Vainio. Kirjoitus on painojälkeä ja marginaaliin onkin käsin lisätty, että teksti on valokopio Pystykorva-lehden oikovedoksesta. "Painovaiheessa rotujärjestön puheenjohtajaa kiellettiin julkaisemasta tekstiä."

ULKOMUOTO- TUOMAREIDEN KOULUTUSTA EDELL- LEEN (1981)

Pystykorvajärjestö oli ilmoittanut järjestävänsä 7. helmikuuta 1981 Lahdessa, Mukkulassa ulkomuototuomareiden neuvottelu- ja koulutus-tilaisuuden, jossa oli varattu aikaa myös keskustelulle, erityisesti lapinkoirasta. Ilmeisesti Aila ja Marri tiesivät, että tilaisuudessa tullaan antamaan viimeiset ohjeet tuomareille ennen maaliskuun messaria.

Niin asia olikin. Sen vahvisti Heikki Sarparanta muutama viikko sitten kun puhelimesta keskustelimme asiasta. Hän kertoi, että vuoden 1981 ulkomuototuomareiden neuvottelutilaisuudessa katsottiin, että oltiin "pääsemässä selville vesille".

Tuomareille annettiin ohjeet katsoa olennaiset erot, että välimuutoisista päästäisiin. Ehdottomat vaatimukset ensimmäiselle palkinnolle olivat neliömäinen runko, tuuheu turkki ja kippurahäntä eli liikkeessä hännän pään tulee koskettaa selkää.

VANHA VALOKU- VA (1981)

Juho Perttola oli antanut Ailalle ja Marrille - todennäköisesti lapinkoirajaoston kokouksessa - valokuvan, lähdeä ilmoittamatta, mutta antaen ymmärtää, että kysymyksessä oli jokin iki-

vanha valokuva vanhasta lapinkoirasta. Näin valokuvan. Se oli hieinan suhruinen, harmaasävyinen kuva neliömäisestä pystykorvasta. On myönnettävä, että Perttola onnistui hetkeksi hämäämään meitä, mutta ei kauan.

Lahden kokouksessa 7.2.1981 Perttola käytti pitkän puheenvuoron "voimalaukkaajasta" ja näytti yleisölle kirjaa, jossa oli sama kuva. Kirjasta! Katsoimme toisiimme. Hän sanoi kirjan nimenkin, mutta koska se oli venäjänkielinen, se ei jäänyt mieleeni. Kun kysyin kirjan nimeä keskustelun aikana, hän sulki suunsa, eikä vastannut mitään. Kun sitten aikanaan löysimme kirjan, kävi ilmi, että kysymyksessä oli 1960-luvulla julkaistu venäjänkielinen koirarotuja esittelevä kirja, hieman huonolle paperille painettu niin että valokuvat sai erityisesti jäljennöksissä näyttämään ikivanhoilta. Koira oli samojedien eli nenetsien paimentava pystykorva. Kuinka tyhmiksi meitä oikein luultiin.

SANAN VAPAAUS - JUU

Mutta vaikka kuinka tiesimme olevamme oikeassa, kukaan ei meitä kuunnellut ja tietoa emme pystyneet levittämään kun kirjoituksiamme ei enää julkaistu. Ulkomuototuomarit oli - aivopesty? Muut lapinkoirien kasvattajat uskoivat tuomareita ja koko kaunis koirakanta oli liukumassa samojedisekoitukseksi (sanomatta silti mitään pahaa samojedeista!). Jokainen voi itse katsoa vaikkapa SF MVA Peski Musten ja SF MVA Peski Koiran naamoja ja miettiä, kuinka kaksi koiraa voi olla noin toistensa näköisiä, vaikka ne eivät ole sukua keskenään. Luulisi nyt kenen tahansa tajuavan, että tässä on sekä taidolla että hyvällä silmällä ja ehkä hiukan hyvällä onnellakin saatu seuloittua oikea tyyppi esiin.

ON PERUSTETTAVA SEURA TAI PERUS- TETTAVA LEHTI TAI PERUSTETTAVA MOLEMMAT (1981)

Kalenterissani on tammikuulta muutama merkintä kokouksista Aila

Korhosen luona. Muistan, että tiedon levittämisen tarve oli päällimmäinen huolen aihe. Koska meidät oli vaiennettu sekä rotujärjestön että kennelliiton toimesta, meidän oli saatava itsellemme oma lehti - tai perustettava seura - tai perustettava seura ja sille oma julkaisu. Meillä ei ollut muuta mahdollisuutta. Jos perustamme seuran, voimme jäsenille omassa lehdes- sä kertoa näitä asioita. Paine oli valtava ja seuran perustaminen tuntui ainoalta ulospääsylvä. Paineen kokivat todellisenä ja pahimpana tietysti Aila ja Marri.

Vähitellen koiran omistuksen myötä oli heidän ympärilleen kerääntynyt muutamia samoin ajattelevia. Emme mitään valioita olleet, en minä ainakaan. Eikä meitä mistään suuresta joukosta "ulosvalittu". Muita ei yksinkertaisesti ollut. Ei todellakaan ollut, vain muutama, joita pelotti ajatus siitä, että jo kerätty kaunis koira-aines sekoitettaisiin oman rekisterinsä sisällä noihin "voimalaukkaajiin".

Olen kirjoittanut kalenteriini torstaina 29.1.1981 "Istuin töissä myöhempään ja kirjoitin kysymykset ja muistion Ailalle." Kysymyksillä tarkoitan Lahden kokousta varten laatimiamme kysymyksiä. Vein paperit kotimatalla Ailalle Käpylään ja puhuin hänen kanssaan illalla puhelimessa. Yritin suostutella häntä puheenjohtajaksi, koska ainakin ensimmäisenä vuotena tarvitsimme voimakkaan ja asiantuntevan puheenjohtajan rotujärjestön ja kennelliiton kanssa käytäviä keskusteluja varten. Loppuun olen lisännyt "saa nähdä, mitä tästä kehittyy".

Kalikkakaulan poika Pikke, kuva Marikki Penttilä.

PERUSTET- TIIN LA- PINKOIRAN JALOS- TUSYHDISTYS (1981)

Tiistaina 3.2.1981 oli kokous Aila Korhosen luona Ilmat- tarentiellä, keittiön pyöreän pöydän ääressä. Kokous alkoi 17:45 ja kesti melkein yhdeksään. Perustettiin Lapin- koiran jalostus- yhdistys. Puheenjoh- tajaksi Aila Korho- nen, "varapuheen- johtajaksi Maija Huttunen, sihteeri- si ja rahastonhoitaj- aksi Outi Liukko- nen. Johtokunnan muut jäsenet olivat Tuija Huhtinen, Jutta Noponen, Helvi Tiisala ja Marri Vai- nio, minun vastuulleni jäi lehden toi- mittaminen.

Perustamiskokouksen jälkeen pidettiin vielä monia kokouksia, joista yhdestä olen merkinnyt muistiin "myrskyisiä kokous".

Oli kuinka oli, seura alkoi toimia ja ensimmäinen Reviiri ilmestyi syksyl- lä lokakuun messarin jälkeen. (Lisättäköön tähän, että minä en ollut sitä numeroa tekemässä. Tulin uudel- leen mukaan ja lehden tekoon myö- hemmin.) Myrskyisiä kokouksia on ollut senkin jälkeen riittämiin. Erimie- lisyudet ovat koskeneet lähinnä me- nettelytapoja. Siitä, miksi Seura perustet- tiin, ei ole näihin päi- viin asti ollut erimie- lisyyttä. Ulospäin olemme aina olleet tiiviissä kehässä kuin puhvelilauma. Tähän asti.

Peski Muste (yllä) ja Peski Koira (alla) Messukeskuksessa vuonna -81

MESSUKESKUKSEN NÄYTTELY (1981)

Lauantaina 7.3.1981 oli Helsingin Messukeskuksen kansainvälinen koi- ranäyttely, jossa "Kalikkakaulan poi- ka voitti", kuten olen näyttelyluette- lon marginaaliin merkinnyt. Lapin- koirat arvosteli Elis Pitkänen ja niitä oli vain kaksikymmentäkolme.

Peskejä oli vain kaksitoista: valio- luokassa SF MVA Peski Koira, SF MVA Peski Muste, SF & S MVA Peski Rimpi ja SF MVA Peski Ceepunhorti. Veteraaniluokassa oli yksin KANS & POHJ MVA POHJ V79 80 V76 78 Peski Nästi.

Nuorten urosten luokan voitti Kalikkakaulan poika Pikke X 29/80, s. 7.2.1980, i Kalikkakaula X 11/78, e Riuku 18303A/78, kasv Liisa Salo & Tapio Kokkonen, Sälinkää. "Luon- ne oikea. Lähes umpimusta, keski- kokoa kookkaampi. Mittasuhteet oi- keat. Yleisvaikutukseltaan hyvä. Päässä nuoren koiran leima. Korvat taipuneet. Rinta, selkä ja raajat hyvät. Häntä komea. Turkki hyvä, joskin se- lässä pohjavillaa saisi olla runsaam- min ja kyljillä peitinkarva hieman pidempää."